

labod

glasilo podjetja
labod tovarne oblačil
novo mesto

leto XVII
24. april 1991
številka 4 ✓

Ob delavskem prazniku

Pred letom in še nekaj več se je 1. maj skrtil med vse ostale pomembnejše praznike, ki so morda z več pompa govorili o naših pridobitvah, ki so vse šle za dobro človeka delavca z veliko začetnico. Potem se je vse to takorekoč skozi noč sesulo in delavci se lahko napišejo s še manjšo začetnico, kot smo se sploh kdaj v preteklosti. Danes smo delavci takorekoč brez pravic, saj so sistemske rešitve šle v smeri kračenja teh in utrjevanja oblasti na drugi strani.

Posledice so takoj zacvetele — takorekoč mezdni odnos do (ne) znanega lastnika je bil ena prvih potez tistih, ki si lahko legalno privoščijo urejanje odnosov, čeprav ta legalnost nima na žalost nobene povezanosti z moralnostjo.

Tako dobiva letošnji 1. maj ponovno vsebino nekdanjega. Veliko je brezposelnih, ki živijo na meji revščine, ogromno delavcev je na zajamčenem osebnem dohodku (250 DEM ali 200 na sivem trgu), kar je tudi na tej meji. Tudi tisti, ki dobivajo »plače«, pogosto niso daleč od tu... Delovno mesto ni več zagotovljeno, kar pa ne povzroča le zdrave konkurence, ampak tudi določene meglene okvire. Morda se zdi v »prehodnem obdobju«, ko pogosto slišimo za sedanjost, vse preveč črno in bo čez leto slika jasnejša in morda tudi lepša...

Pred nami so velike zakonske spremembe in le upamo lahko, da ne bodo šle v smeri, v kakršni so šle dosedanje. Morda bo več varovalk za blagor delavca. Oziroma, če že za blagor ne, vsaj za minimalno zaščito tega. Ker pa zgodovina uči, da se na oblast s tem v zvezi ni za zanesti, je treba takoj poskrbeti zase. Kako? Sindikat je tisti. Močan in uspešen pa bo, če bodo sindikati med seboj povezani, saj gre sedanja sindikalna scena na roko predvsem drugi strani.

Zato je lahko naša prvomajska želja — imeti čvrste sindikate, da ne bi stanje tega »prehodnega obdobja« ostalo »za vedno«.

V današnji številki

- Še nekaj informacij o letovanju
- Nekaj podatkov o tromesečnem poslovanju
- V Delti se zmanjšuje število delavk, ki ne dosegajo norme
- V Zali se boje, kako bodo dosegli primerne rezultate
- Nekaj prispevkov govori o težavah na tržišču
- Pred 1. majem smo — zato nekaj več pozornosti sindikatom
- O delu našega sindikata govori predsednica konference, Mojca Novak
- O pogodbi o zaposlitvi
- Pa še marsikaj...

Nekaj osnovnih podatkov o tromesečnih rezultatih

V prvem letošnjem trimesečju se je zmanjšalo število zaposlenih v podjetju za 35, in tako nas je bilo konec marca 2027.

Proizvodnja je ustvarila 34.510.916 minut, kar je za 5% manj kot v enakem obdobju lani. Izdelali smo 667.089 kosov izdelkov ali 3% manj kot v prvih treh lanskih mesecih. V strukturi naših proizvodov smo izdelali največ srajc — 47%, bluz 43%, 5% kril in 5% ostalih vrhnjih oblačil. Plan proizvodnje je v povprečju dosežen 96%.

Vrednostno pa smo na domačem trgu v tem obdobju prodali za 107 milijonov dinarjev izdelkov, to pa je kar 6% nad planom.

Vrednost izvoza je v prvem trimesečju 48 milijonov dinarjev ali 11% nad planom. Kar 66% naših kapacitet je bilo namenjenih izvozu, torej prav toliko kot v enakem obdobju lani.

Vrednost prodaje v lastnih prodajalnah je bila v prvem kvartalu 9 milijonov dinarjev, to pa predstavlja 8% prodaje na domačem trgu.

Osrednji problem, s katerim smo se srečevali v prvem trimesečju, je problem nelikvidnosti, skozi to pa s podaljšanimi roki plačil.

Tekstil kot grupacija se je še vedno srečeval z nelojalno konkurenco, saj je bilo, kljub sprejetim zaščitnim ukrepom, na trgovskih policah še vedno precej uvoženega (poceni) blaga. Edina svetla točka pa je uvedba borze evidenčnih deviznih papirjev. Ob do sedaj zamrznjenem tečaju dinarja je ta borza vendarle določena

Pred nedavnim je bil ustanovljen klub poslovnih partnerjev pri Jugotekstil-Impexu, kate-rega član je tudi Labod. Področje sodelovanja članov kluba je široko, med drugim pa zajema organiziranje poslovnih informacij, povezovanje izvoznih in uvoznih tokov, različne raziskave, skupne propagandne ali druge akcije in tudi skupno izobraževanje kadrov določenih profilov.

spodbujevalni moment za slovenske izvoznike (med temi je veliko tekstilcev), saj velja »štucun-ga« 30%. Torej po tej poti prihajamo do realnejšega vrednotenja izvoza.

Sicer pa je značilno za tekstil v letošnjem prvem kvartalu, da zaostaja z osebnimi dohodki v gospodarstvu za 20 do 30% in še torej te razlike ponovno večajo.

Trganje tokov v Jugoslaviji se je nadaljevalo, politične razmere pa so seveda vplivale tudi na tržišče in so zato pogojevale restriktivni pristop k obravnavanju

našega tržišča. To se za Labod zožuje, saj je kar 70% domačega trga v Sloveniji in Hrvaški, če pa prištejemo še področje dela BiH, je to skupaj 85% domačega tržišča. Rizično srbsko tržišče predstavlja letos v prvem kvartalu še vedno 12%, kar pojasnjuje naša

prodaja kot posledico ukinitve depozitov za srajce in bluze, po zadnjih podatkih pa baje tudi za krila (več o teh relacijah govori poseben sestavek).

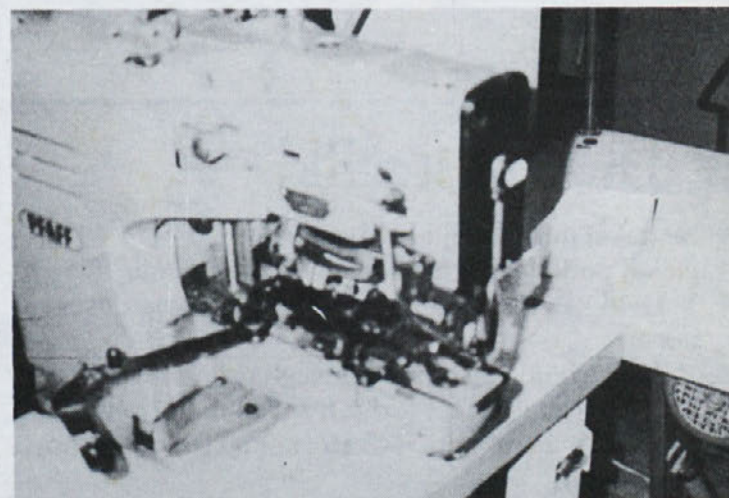
Sicer pa tabela kaže gibanja prodaje med lanskim in letošnjim prvim kvartalom.

	1990	I-III 90	I-III 91
Slovenija	29.5	31.1	39.0
Hrvatska	33.6	40.7	30.0
BiH	13.9	15.3	14.6
Črna gora	2.3	1.5	0.9
Srbija (Voj.Kos.)	17.5	7.6	12.4
Makedonija	3.0	3.8	2.6

Kompenzacija 501994/412

Že nekaj časa vidimo v naših, Labodovih prodajalnah tudi izdelke mnogih drugih konfektionarjev. Gre za kompenzacijo, ki je sicer korak v sili, vendar še vedno bolj kot nič. Tako lahko v naših prodajalnah kupujemo obleke Modne konfekcije Zagreb, Odječe iz Osijeka, nekaj smo že imeli usnjenih izdelkov, nekaj pa jih še pričakujemo iz Visokega. Ko smo zvedeli, da je tik pred stečajem Tuzlanka, je bila seveda naša reakcija, da vzamemo to, kar naj bi se dalo prodati, razumljiva. Tako smo pripeljali nekaj televizorjev, kar so postorili tudi mnogi, ki so imeli še svoj denar v Tuzlanki. Ker so naši izdelki prodani, plačila za te pa ni in ni, je tako pač bolje seči po blagovni menjavi, kot v celoti ostati brez plačila. Tudi 20 ton sladkorja smo tako dobili in prodali naprej. Predno pa gremo v blagovno zamenjavo, skušajo delavci iz komercialnega sektorja postoriti vse, da bi vendarle sklenili finančno verigo in bi prišli do konkretnega denarja. Vendar, kot rečeno, se to vedno izide in tako so tudi oblačila, sladkor ali televizorji sprejemljiva oblika poravnave.

In kako gredo v promet oblačila drugih proizvajalcev v naših trgovinah? Kaj različno, kot je tudi kvaliteta in kreacija teh kaj različna. Vendar pristopne cene »pomagajo«, da se tudi tako dobljena izterjatev obrne v denar.

Majhen dodatek in stroj zmore več. Primer je iz Tip-topa.

Naše tržišče je vse manjše

O slabih izkušnjah s srbskim tržiščem smo že nekajkrat pisali. Zadnji podatki pa kažejo, da smo vendarle malce bolj odprli vrata temu področju, ki naše izdelke išče in želi, ki pa hkrati, na žalost, prinaša s seboj ogromne razlike.

Bistveno je te odnose zamajala lanska uvedba obveznega depozita za blago iz Slovenije in Hrvaške. Kar polovico fakturne vrednosti je bilo potrebno deponirati na poseben račun za dobo šestih mesecev, kar pa je bil nesprejemljiv pogoj. Zato tudi ni bilo realizacije vse do drugega polletja lanskega leta, ko se je »depozitska« politika začela nekoliko obračati in je bila uvedena po vrstah proizvodov. Tako depozit ni bil več obvezen za bluze in srajce, po zadnjih podatkih pa naj bi bil ukinjen tudi za krila, medtem ko za ostale izdelke vrhnjih oblačil ta še vedno velja. Iz naslova teh sprememb smo tudi v letošnjih prvih treh mesecih poslali na to tržišče nekaj več blaga, ki je bilo zelo iskano, pravi vodja naše prodaje, Božo Verstovšek.

Vendar sedaj ni več vprašanje depozita, je pa nastalo vprašanje plačil. Naše blago smo pošiljali na srbsko tržišče (kot na vsa rizična tržišča) z akceptnim nalogom, ki naj bi veljal kot instrument zagotovitve za plačilo. Toda po preteklem roku zapadlosti smo za mnoge akceptne naloge ugotovili, da so brez vrednosti, da niso vnovčljivi. Tako se dnevno odločamo, kakšen odnos zastaviti do posameznih kupcev s tega področja, med katerimi pa je tudi

precej privatnih trgovin. S temi ni težav pri plačilih (za privatne trgovine je rok plačila 60 dni). nekaj večjih in dolgoletnih kupcev, med katerimi so Beteks, Jugocenter in Jugoeksport iz Beograda, pa imajo še precej zapadlih terjatev. Čeprav so na primer Beteksovi predstavniki izbrali 6000 izdelkov s kratkimi rokovi, je bil dogovor, da teh ne bomo poslali

prej, predno ne bodo poravnali zapadlih obveznosti. Ker do sedaj tega še niso storili, je treba vendarle reči, da kljub pritiskom, klicem in prošnjam, blaga temu kupcu ne bomo poslali. Kajti navsezadnje tako tržišče za nas ne igra nobene vloge, ni zanimivo in ga je treba za prihodnje verjetno odmisлити.

Vendar pa nima le srbsko tržiš-

če težav s plačili, saj se te močno pojavljajo tudi v BiH in tudi v delu Hrvaške, predvsem v Dalmaciji in Istri. Pravzaprav lahko rečemo, pravi Božo Verstovšek, da akumulacijo (če jo) ustvarjamo le na slovenskem tržišču. To pa je tudi v pretresih, saj so osebni dohodki nizki, vse več je nezaposlenih, cene divjajo, ... Kljub vsem naštetim težavam pa lahko rečemo, da ima Labod na tržišču velik ugled in spoštovanje, kar pomeni v tako težkem času ogromen kapital.

Vtisi z Reke

Boris Fučak opozarja na specifičnost obmorskega tržišča.

Reka je mesto, ki je imelo od nekaj prizvok mednarodnosti. Delno je k temu pripomoglo pristanišče, delno sami Rečani s svojo kulturo in stilom. Zato je gotovo zanimivo slišati, kako na tem področju sprejemajo Labodovo modo. Naš **trgovski zastopnik za Reko, Boris Fučak**, ki nam je Reko razkazal in nas seznanil z našimi največjimi odjemalci, ima seveda pri tem velike izkušnje. Dvajset let že predstavlja Labod na pod-

ročju Reke in dela Dalmacije. »Moj program so srajce in bluze. Lahko rečem, da je Labod tukaj zelo cenjen, in da prevzaprav nikoli nismo znali izkoristiti simpatije tega tržišča v taki meri, kot bi jih lahko.« Bližina Italije in turizem prinaša na to področje bolj elastično spremljanje modnih tokov in večje zahteve tega prebivalstva. Zato je bilo slišati nekaj pripomb na samo opremo naših izdelkov in poudarjene misli, da bi vendarle morali poskrbeti za papirno embalažo, ki je »bolj na nivoju« in tudi okolju prijaznejša.

Kako pa je sicer s plačevanjem teh kupcev? Vemo, da imamo strahotne probleme s plačili, ki se zavlačujejo prek 120 dni, kar pomeni za nas veliko breme. Boris pojasnjuje, da je bilo do nedavnega plačevanje dokaj redno, zadnje čase pa je z nekoliko večjimi nabavami prišlo tudi do povišanja neplačane realizacije z njegovega področja (112 dni). »Precej truda je treba vložiti za izterjavo, kar vodi potnika od vrat do vrat. Poznati je treba situacijo in vedeti kje se da kaj opraviti pri posameznih vodjih in kje je dobro stopiti do direktorjev. Ker so vse firme več ali manj v težavah, je zato treba toliko večje prizadevanje za izterjave kot za prodajo. Naši izdelki so mamljivi, lepi, modni in kvalitetni so, zato so iskani. Druga pesem pa je plačilo. Do sedaj mi je to neka-ko uspevalo, čeprav je treba dodati, da smo v zadnjem letu prenehali sodelovati z npr. do nedavnega zelo velikim in pomembnim kupcem iz Splita. Ob tem mislim, da bi morali poskušati reševati težave s kompenzacijo in se ne tako hitro odpovedati dolgoletnemu in do nedavnega dobremu kupcu.

Rezultati za prve tri letošnje mesece kažejo, da je fizično za polovico zmanjšana prodaja na tem tržišču.

Ker so bili to še zimski meseci, je iskati vzroke v zelo specifičnem tržišču, ki za dolg rokav predvsem ne prenese nobene zamude. Kot pa vemo, smo prav z dobavami srajc in bluz z dolgim rokavom zamujali. Drugi vzrok za manjšo prodajo pa je splošna gospodarska situacija, ki je predvsem turizem z nerealnim tečajem dinarja močno prizadela. Tu pa je tudi ladjedelništvo, ki je tudi v krizi. Trenutna situacija torej tudi v Reki in delu Dalmacije ni optimistična. Če k temu dodamo še zelo nevarne politične razmere, je slika lahko samo še bolj črna.« Toda Boris Fučak srčno upa, da gre vendarle za prehodne težave in da bodo še pravi časi tudi za prodajo. »Kljub temu, da se tržišče zaradi splošnih razmer tudi ob morju krči, pa mislim, da le ni bojzani za Labod, ki ima čvrsto in cenjeno ime in prav take izdelke.«

Labod z liberalci

LDS je pripravila nastop nekaterih pomembnejših slovenskih podjetij, ki jih predstavlja tudi v posebni reviji z naslovom **Slovenija in business (Slovenija v poslu)**. Publikacija je bila pripravljena tudi kot sopotnik delegaciji, ki je te dni obiskala Južnoafriško republiko. Kot je zapisano v besedilu, bodo poskušali predstaviti nekaj najuspešnejših in najbolj fleksibilnih slovenskih podjetij in skušali doreči kakšen posel za nadaljnje sodelovanje.

Med predstavljenimi podjetji je tudi Labod, v besedilu, ki nas predstavlja, pa je poudarek tudi na doseženem znanju, ki je gotovo velik kapital za predstavitev na novem tržišču.

Zakaj je blago zamudilo

V prejšnji številki časopisa smo pisali o težavah, s katerimi se srečuje Idrija. Kot vemo, so bili v marcu celo dva dni doma, imeli pa so tudi sicer precej težav s pokrivanjem proizvodnje. O vzrokih za to sem povprašala **direk-**

torja komercialnega sektorja Marjana Vodopivca. Poudaril je, da se s težavami glede pokrivanja proizvodnje srečujejo tako rekoč vse tovarne, ki predelujejo vrhna oblačila, najbolj skoncentrirane pa so te bile v Idriji. Vzrok

je predvsem v splošnem stanju, kar se sicer morda sliši neprepričljivo, vendar je tako. V tem času je bilo za predelavo kolekcije vrhnjih oblačil predvideno pretežno uvoženo blago. Ker pa nas tujina pozna kot krizno in kritič-

no področje, nam tudi sicer dolgoletni tuji partnerji ne pošiljajo blaga brez določenih garancij. Do sedaj smo blago uvažali ali z odprtjem akreditiva ali prek kre-

Osebni rezultat skozi organizacijo dela

Skoraj dva meseca že teče v Delti intenzivno spremljanje 140 delavk, ki niso dosegale ustreznih rezultatov. Večina teh je iz šivalnice, nekaj pa jih je tudi iz likalnice. Trajnejše nedoseganje norme je ogrozilo tudi rezultate brigad in celega kolektiva Delte. Predhodni poizkusi, pogovori, razčlenjevanja vzrokov niso rodili pravih rešitev. Zato so se tudi v Delti dogovorili za bolj strog pristop, ki bo obvezoval tako same prizadete kot tudi organizatorje dela. Vseh 140 delavk je prejelo sklep o intenzivnem spremljanju njihovega dela, v katerem je bil naveden tudi postopek za spremljanje rezultatov in komisija, ter pojasnilo, da ob neuspehu tudi po treh mesecih lahko sledi prerazporeditev oziroma prenehanje delovnega razmerja, saj je jasno, da ni na razpolago tolikšno število mest za prerazporejanje.

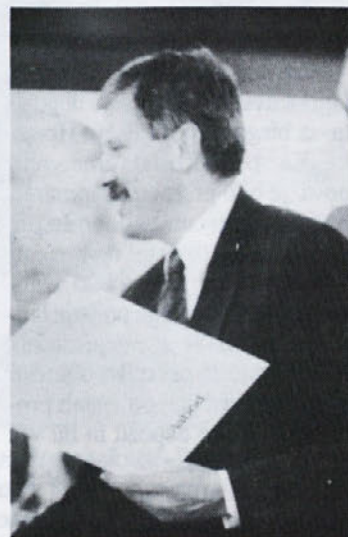
Že po mesecu dni spremljanja je bilo zaslediti bistveno izboljšanje stanja in le minimalno število je še bilo tistih delavk, kjer se rezultati niso

popravili kljub vsem prizadevanjem. Za tako lep uspeh gre gotovo pohvala dobri pripravi intenzivnega spremljanja, v katere so bili zajeti tudi brigadirji. Njihova naloga je, ne le spremljati posameznika (skupaj s tehnologom in vodjo izmene), ampak tudi skrb, da delavka ne menja več kot treh operacij v enem dnevu. Gotovo so bile neusmerjene menjave v preteklosti vzrok za slabše doseganje rezultatov.

Ob analizi vzrokov je tako razvidno, da so za polovico slabih rezultatov odgovorne prizadete delavke same, za polovico pa je odgovorna organizacija dela.

Intenzivno pristopanje k spremljanju delavk, ki norme ne dosegajo, ki je steklo v vseh naših proizvodnjah, rojeva rezultate. Zakaj nam to ni uspevalo v preteklosti, ko so se odgovorni prav tako prizadevali za boljše uspehe, je težko reči. Jasno je, da ne more biti v tako velikem številu vzrok samo nedelavnost, nepriza-

devnost, nesposobnost. Zadnje akcije kažejo, da je bil tak odnos prej kot ne posledica neprimerne vedenja, usmerjanja dela, izražanja osebnih simpatij ali antipatij. V vse ostrejših rezervah pa se vsi zavedamo, da so čustva stvar privatnega življenja, na delu pa je potrebna objektivnost, prizadevnost. Na žalost je to spoznanje prišlo pozno, toda bolje pozno kot nikoli.

Marjan Vodopivec

Tovarna lahko vpliva le na del rezultata

Tovarna Zala opozarja, da se bo z vrednostjo minute težko pokrila, čeprav nima večjih stroškov. Izračuni kažejo, da bi morali dobro dosepati ali celo presepati plan, da bi se jim rezultat primerno iztekel, da bi torej tudi nekaj ustvarili. Zato meni direktorica, Albina Tušar, da bo boj za minute na zaposlenega zelo hud.

Toda ta boj bi bil prava pot v času kolikor toliko umirjenih tržnih razmerij. Danes pa vemo, da so pretresi ogromni in da nas nič lažjega tudi ne čaka. Prav Zala se je že srečala s čakanjem na delo. Zasilne rešitve v proizvodnji — s prerazporejanjem predvsem — so bile bolj psihičnega značaja in v produktivnosti gotovo niso mogli dati nobenega rezultata. Kako torej v primeru izpadov? To vprašanje še ni dorečeno, čeprav že kličemo po jasnejši razdelavi. Tudi delo, ki seže prek določene specifikke posamezne tovarne, rezultate lahko le zmanjšuje. Tako je pred nedavnim vodja kontrole kvalitete, dipl. inž. Mira Tušek, naletela v proizvodnji Zale na kaj pisan program, od svilenih kompletov prek žameta do težkih tkanin. V tako zasedeni proizvodnji je produktivnost težko loviti, saj je že zagotavljanje kvalitete ena težjih nalog.

Ob prerezu problematike, na katero opozarja Albina Tušar, pa se je vendarle treba zavedati, da smo v zelo kritičnem obdobju in da bo treba poprijeti za marsikatero delo, da to le bo. »V takih razmerah pa je treba prilagoditi tudi instrumente nagrajevanja. Sicer je lahko določena tovarna dvakrat udarjena — najprej je tu slaba ali neustrezna zasedenost z delom, kar seveda zavira doseg primerne produktivnosti, na drugi strani pa to rodi seveda manjše število ustvarjenih minut na zaposlenega. Ob težjem delu in večjih naporih je zaslužek lahko toliko slabši. Zato težko govorimo o profitnem centru, saj vemo, da lahko sama tovarna vpliva le na del svojih rezultatov. Največji vpliv na te ima še vedno komerciala,« meni direktorica Zale.

Tako prijeten obisk kar dvigne moralo... Posnetek iz likalnice v Ločni.

ditne linije. Le-to smo v Labodu uspeli zagotoviti, toda zahteva mnogo poti, kar postopek močno zavlačuje. Potrebno je veliko dokumentacije, ki se vrti po različnih bankah in zbornici, vse do Beograda. Ta administracija in centralizacija je bil prvi vzrok za zamude pri dobavi uvoženih tkanin, kajti na podlagi zaključenega postopka je dobavitelj dobil garancijo in s tem zeleno luč za izvoz svojega blaga.

Ker pa ponavadi težave ne pridejo posamično, ampak kar skupaj, se je temu problemu pridružil še dodaten, povsem jugoslovanski, bi lahko rekli. Ker Slovenija ni odvajala prispevkov zvezni carini, je zvezna carinska uprava odvzela garancijo Jugotekstil. Predno je to podjetje uspelo dokazati, da ne sodi med kršilce, je bilo potrebnih ponovno nekaj poti med Ljubljano in Beogradom. In tako je bilo blago, poslano sicer ekspresno (ponavadi so pošiljke redne po železnici, ta pa je bila zaradi že omenjenih zastojev ekspresna), na carini ponovno pretovorjeno in dodatni dnevi zamude so tu.

Vzroki, ki so pogojevali omejenje zastoje, gotovo ne bodo izjema. Splošna situacija je težka in vrtimo se v začaranem krogu, ki mu zaenkrat še ni videti konca. Znotraj tega kroga je še vse slabša finančna sposobnost, podaljševanje plačil naših (in vseh drugih) dolžnikov in s tem podaljševanje plačil naših obveznosti, kar seveda rojeva ustrezne reakcije. In krog se vrti tako naprej.

Gotovo ni takega optimista, ki bi lahko zagotovil, da so težave premagane. Zato se je treba zavedati nastale situacije in vložiti v premagovanje posledic vse sile.

Tako **direktor Vodopivec** apelira na vse delavce, da vendarle z vsemi močmi postore svoje obveznosti in tako zagotovijo, da bodo Labodovi izdelki pravočasno na trgu. Zamujeno blago je treba predelati v času, ko bo izdelek iz tega še zanimiv. Zato je v aprilu predvidenih nekaj nadur za tovarne vrhnjih oblačil, saj se moramo končno tudi zavedati, da smo vendarle sezonci. Naši izdelki so še kako vezani na določeno sezono in zamujen vlak v tem smislu se ne povrne. Poznamo vzroke, ki so zares objektivni, zato strnimo vrste in ponaredimo svoje do roka.

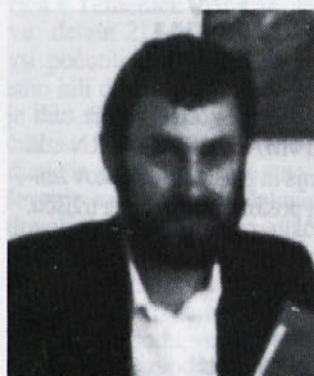
Za položaj delavca

V Velenju je bila konferenca ZSS, ki naj bi obdobje enega leta od kongresa ocenila in zastavila delo za naprej. Na samem začetku konference pa je prišlo do zapletov okoli zaupnice oz. odstopa predsednika Mihe Ravnika in kasneje tudi do kolektivnega odstopa predsedstva. Vendar je toliko nakopičenih problemov okoli položaja delavca, da delegati niso sprejeli takojšnjega odstopa, ampak je bil sprejet predlog, da do konca maja vodi ZSS še Miha Ravnik in predsedstvo v dosednji sestavi, v tem času pa naj bi evidentirali predlog za novega predsednika, ki naj bi bil tudi bodoči mandatar za predsedstvo. Na omenjeni konferenci sta bila delegata tudi **Franci Juršič**, kot član delegacije republiškega odbora tekstilcev, in pa **Janez Rotar**, kot delegat za območje Dolenjske.

Kakšen naj bi bil torej bodoči predsednik ZSS po vajinem mnenju?

Na konferenci je bilo rečeno, da je pred ZSS tudi rušenje vlade, če se bodo pravice delavcev še naprej krčile. Zahtevali smo sprejem ustave, od tu dalje pa sledijo tudi nove volitve. Lahko rečeva, da je bil delavec v zadnjem letu prikrajšan za marsikatero pravico, in za vse to smo izrekli kritiko predsedstvu, ki je sicer delalo, se trudilo, vendar ni doseglo pričakovanih rezultatov. Iz vsega tega je razvidno, kako težka naloga čaka bodočega predsednika ZSS in predsedstvo nasploh. Zmanjševalo se je zaupanje v sindikat, krčene so pravice. Delati popravke na tako težkih nalogah ni majhna stvar. Zato je bilo v razpravi rečeno, da naj bi bil bodoči predsednik spoštovan, ugleden, močan človek, ki pa do sedaj ni deloval v »špiči« sindikata. Imeti bi moral veliko znanja, skratka nova oseba. Sicer pa bo steklo evidentiranje in tudi mi moramo aktivno sodelovati pri tem.

Večkrat rečemo, kako sindikat izgublja zaupanje med članstvom, vendar pa se zdi, da zaupanje vendarle je, toda čim nižje greš. Drugače povedano,

Franci Juršič

manj zaupamo republiškem svetu kot občinskemu, in več lastni konferenci sindikatov kot občinski...

Težave posameznega člana lažje rešuje sindikat podjetja kot višje inštanice. Zato je ta tudi udarnejši in popularnejši. ZSS je od vseh sindikatov še največ naredila za delavce, čeprav tudi ta ni dosti uspela. Zares so bile v tem letu od kongresa dalje pravice delavcev vse manjše. Še tisto, kar je bilo doseženega, pa je bilo s strani vlade poteptano. Kolektivna pogodba je in je ni, saj interventni zakon izničuje njeno veljavo. Včasih se zdi, da je kolektivna pogodba bolj okrasnega značaja, saj ni sankcij za neizvajanje. Za samo izvajanje pa velja naslednji zakon. Vse to daje ugodne pogoje za ribarjenje v kalnem, kar, kot smo že slišali tudi na konferenci, lepo uspeva. Deviacije so očitne, ni pa moči ukrepanja. Zaradi takega stanja smo sprejeli tudi posebno deklaracijo v zvezi z brezpravnostjo delavcev in vse hujši položaj, kamor delavce peha tudi lastninjenje, privatizacija. Na vse to je dan zahtevek za moratorij, dokler ne bo sprejeta celotna sistemska zakonodaja na tem področju, ta pa mora vsebovati pripombe sindikata, da bi vendarle bil delavec zaščiten, da ne bi izgubil prav vsega, v kar je vlagal in zaradi česar je bil prikrajšan.

Kako pa tekstilci na tej konferenci?

Poleg kovinarjev in kmetov smo bili najmočnejši. To pa je tudi razumljivo — glede na naš položaj. Tekstilci smo bili tudi predlagatelji deklaracije o pravičnosti in poštenosti.

Janez Rotar

Kaj ste rekli na račun večanja nezaposlenih?

Veliko je bilo besed na ta račun, saj je pričakovati, da bo po poletju v Sloveniji že okoli 100.000 nezaposlenih. Sindikat ima ideje, toda prvo, kar je treba, bi morali znižati obremenitve. Tu pa smo si z vlado vsaksebi (kot še marsikje drugje). Stanje se naglo slabša in ni verjetnosti, da bi se lahko v tako ignorantskem odnosu do delavcev ta vlada lahko obdržala. Nekaj se bo moralo v kratkem spremeniti.

In še vajin vtis, ocena konference?

Težko je na krato reči — vsekakor je pozitivno, da je konferenca bila — ali je bila prepozno, ali je bil dnevni red preobsejen... pa še o čem bi se dalo kaj povedati. Tudi o sestavu delegatov je bilo nekaj pripomb, saj poklicni sindikalisti naj ne bi bili delegati, oziroma naj bi bilo med delegati več članov in manj profesionalcev. Nekaj vprašanj je konferenca do rekla, marsikaj bi bilo še treba. Med tem je tudi vprašanje mandata, ki ne bi smel biti trajen, saj se tako širi okorelost in zadržuje nekdanje stanje. Časi so zelo usodni in delavcu zelo nenaklonjeni. Zato bo moral sindikat pospešeno delovati, da ne bo preveč zamujenega. Tudi zato je nujna povezava več sindikatov, s čimer bo dosežena moč. V bodoče bo moralo priti do tesne povezave med vsemi sindikati na Slovenskem. Cilj je zaščita delavcev, naših pravic, in le enotni in močni bomo lahko uspešnejši.

Uspešnost na nemškem tržišču

V okviru publikacij o tekstilni industriji v ZRN izhaja tudi tedenska publikacija oziroma bilten »MARKET INTERN«, ki objavlja problematiko z vidika trženja in plasmaja izdelkov ženske konfekcije in ocenjuje uspešnost posameznih firm na tržišču.

1. Skupni rezultat
2. Oskrba prek zunanjih služb
3. Upoštevanje interesov branže
4. Točnost dobavnih rokov — popolnost
5. Ravnanje pri reklamacijah
6. Cene — razmerje storitev

Razen tega omenjeni bilten spremlja tudi tekoče povpraševanje po izdelkih in jih tudi objavlja.

Tokratna informacija se nanaša na sezono jesen-zima 1990/91, za žensko konfekcijo, iz nje pa vidimo uspešnost nekaterih naših tujih partnerjev na tržišču ZRN.

Najuspešnejša po analizi za sezono jesen-zima 1990/91 je bila firma Delmod, medtem ko je zasedala poletni samo 3. mesto. Treba je poudariti, da je firma Delmod tudi naš partner, in sicer zanj izdeluje izdelke tovarna Libna iz Krškega.

Gospod Dietermar K. Gottwald je ob tem uspehu izjavil: »Ta ugotovitev pomeni potrditev naše poslovne politike in obvezo za nas, da s tako orientacijo tudi v bodoče nadaljujemo.«

Zelo je napredovala firma Jobis, posebej še pri krilih, s 24. mesta na 3. mesto, pri jaknah s 17. na 3. mesto in pri kostimih z 9. na 1. mesto. Za firmo Jobis šiva tovarna Tip-top.

Pomembno skupno 19. mesto ima tudi firma Gollas (zanjo šiva Temenica) in 35. mesto firma Sommermann (partner Delte).

Pri bluzah zaseda odlično 8. mesto firma Erfo 2(Libna), 11. mesto firma Sommermann in 28. mesto firma Glaeser.

pripravila: Milena Žagar

Po delu na terenu — tokrat v Temenici — pa še kavica in potem se bo Milica Stupar z avtobusom vrnila v Ljubljano, kjer jo čakajo nove reklamacije, novo delo.

Spoštovana g. Stuparjeva

Še enkrat bi se vam rada zahvalila za reklamacijo, ki ste mi jo tako ugodno rešili.

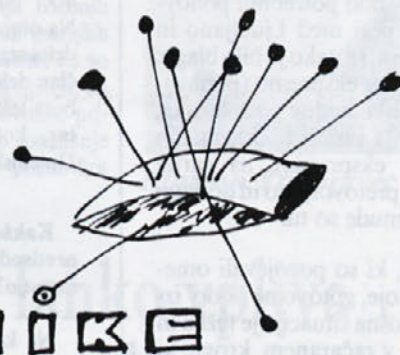
Želim vam še naprej dosti tako dobrih poslovnih odnosov, kot ste jih že izkazali.

Lep pozdrav — hvaležna Vera Brlič

Pripis: Majhna pozornost, ki rodi velik odmev ne le pri prizadeti stranki, ampak tudi gotovo širše.

Brez odmeva

Na razpis v prejšnji številki našega časopisa, ko smo vabili na izlet v Rim ali Prago, je odmev minimalen. Čeprav vsi vemo in čutimo, kako malo denarja imamo, vendarle to gotovo ni edini vzrok za neodmevnost. Odtujeni smo drug od drugega, kar si pogosto tudi očitamo. Ko pa je priložnost za skupno akcijo, ne naredimo ničesar, da bi se ji pridružili. Zaradi oddaljenosti bi bilo potrebno po tovarnah speljati akcijo, spodbujati, »navijati« za izlet (po naših informacijah so na tem delali samo v Tip-topu). Namen je bil združiti se na prijetnem izletu. Pa nič. Malo smo povezani s to našo tovarno in s tem našim podjetjem in zdi se, da so te vezi še vedno tesnejše pri naših upokojencih, ki so bili s prijavi številčnejši od aktivnih delavcev. Organizator je vendarle pričakoval nekaj prizadevanj po tovarnah in nekaj poskusov, da bi se med praznikom skupaj poveselili in skupaj razširili obzorje. Pa nič. Škoda časa in papirja, bi lahko rekli. Toda na tem primeru smo javno potrdili, da nam gre kritiziranje, češ da ničesar nimamo, drugi pa svojim delavcem toliko nudijo, odločno od ust in da nam pravzaprav za nič drugega niti ni.

V Naših mnenjih o... se pogovarjamo z naključnimi sogovorniki, da bi prišli do mnenj o določenem vprašanju. Tako lahko rečemo, da niso sami sebi namen, ampak da naj bi ta naša mnenja služila predvsem odgovornim, vodstvenim delavcem kot kačipot. Kajti interna javnost ni tako majhnega pomena, kot se morda na prvi pogled zdi. Organizacijska kultura zajema v velikem delu tudi ravnanje z ljudmi in odnose med ljudmi. Ta pa zagotavlja ne le obstoj, ampak tudi razvoj. Odnosi z javnostjo se začenjajo pri oblikah komuniciranja z zaposlenimi, nadaljevanje te pa je komuniciranje z zunanjo javnostjo.

Z razmahom pluralizma v družbi in tržne konkurence postaja zunanja podoba podjetja in z njim posameznika v njem pomemben kapital in dolgoročna naložba zaupanja, in s tem pripadnosti. Vse to pa ne »rata kar samo od sebe«, ampak mora biti plod načrtnega in strokovnega dela. Odnosi z javnostjo so del poslovne kulture in velik del vsega tega je treba skrbno in preudarno razvijati prav pri zaposlenih. Vendar graditi s profesionalnimi pravili etike, ravnoljubnosti, točnosti, pravilnosti in pravočasnosti.

Zdi se, da pri nas še vedno premalo prisluhnemo »glasu ljudstva«. Če že ne reagiramo na tista anonimna in podtalna mnenja, bi se morali resneje zamisliti o zabeleženih mnenjih in na njih tudi reagirati. Spomnimo se, da smo se letos spraševali o odnosu do zdravja, do novosti pri delovnih jubilejih, o našem kulturnem življenju, o motivaciji za delo, o popoldanskem delu in podjetništvu, o naših plačah... V današnji številki govorimo o tem, koliko smo povezani v podjetju. In če druga vprašanja že niso naletela na odmeve, pričakujemo, da se bodo odgovorni zamislili vsaj ob tem. Kajti prav njim v premislek in za bodoče ravnanje lahko ta mnenja veliko povedo... Pa pri tem sploh ne mislimo le tisti dve tovarni, iz katerih mnenja prihajajo, ampak podjetje v celoti, saj bi bila gotovo mnenja drugje še veliko, veliko bolj kritična.

Naša mnenja o... ali se med seboj dovolj poznamo?

Milena Modic, Tip-top: »Počutim se bolj labodovka kot tip-topovka. Vendar Laboda ne poznam v živo, saj sem bila le v Ptuj. Rada bi spoznala ostale dele, videla proizvodnje. Prav pa bi bilo, da se delavci Laboda tudi sicer kdaj srečamo, kot so že bila srečanja, ki so nas združevala. Ker sem imela težave z zdravjem, se sicer nisem udeleževala srečanj na Sromljah, vendar sem slišala same lepe stvari.«

Jožica Jankovic, krojno risanje, Ljubljana: »Labod je ime, ki ga vsi poznajo in tudi sama se počutim labodovko.

Mislím, da bi se morali več in bolj povezovati po naši delovni plati. V mislih imam izmenjavo posameznih oddelkov, kar bi omogočalo vpogled v način dela druge, pogovor o tem, usklajevanje. Enkrat na leto bi bilo to zelo dobrodošlo — tako v izobraževalnem kot tudi v sprostitvenem smislu. V tem smislu so nam sicer že velikokrat kaj obljubili, dlje od obljub pa nismo prišli, čeprav bi bilo to za samo delo dobro.«

Nataša Pajk, priprava dela VO, Ljubljana: »Bolj kot v Labodu se počutim doma v Tip-topu, saj končno Laboda ne poznam kaj dosti. Premalo imamo skupnih akcij, premalo skrbi za povezovanje delavcev tega velikega podjetja. V preteklosti je bilo povezovanja več, sedaj pa mislim, da se bomo morali v tem smislu nasloniti na sindikat podjetja, ki lahko predstavlja močno povezovalno in udarno silo.«

Marinka Bedenko, vodja CML, Ljubljana: »Zdi se mi, da se delavci našega podjetja počutijo bolj povezani z enoto, v kateri delajo, kot pa z imenom Labod. V tem smislu je bilo premalo narejenega in tudi če bi se sedaj stvari obrnile, se bojim, da se ne bi niti odzvali na skupne prireditve. Tako zelo odvajeni smo in tako vsak sebi prepuščeni. Vendar bi bilo nujno, da se znova začnemo povezovati. Tako v delovnem pomenu kot tudi pri prostem času. Primer lahko navedem iz naših prodajal — prodajalci se ne poznajo med seboj, ne poznamo naših trgovin, saj se še poslovodje dobijo praktično le enkrat na leto.

Tako malo truda nas bi stala na primer predavanja iz mode (po obiskih svetovnih sejmov), pa toliko dobrodejnega učinka bi s tem dosegli. Akcije bi morali načrtovati in redno izpeljevati, da bi sčasoma dosegli zelen cilj — občutek povezanosti, strokovne informiranosti.

Ančka Rajer, medfazna likarica v Temenici: »V tem kolektivu delam 21 let. Včasih smo se vsi počutili bolj tiptopovce, saj smo bili del njih in prav prijetno je bilo. Sedaj te povezanosti ne čutimo. Vemo, da smo eno podjetje in pričakujemo enotno reševanje za vse nas, pričakujemo dovolj dela in primerno plačilo. Med seboj se pa ne poznamo in ne povezujemo. Gotovo vsakega zanima, kako delajo v drugih tovarnah v Labodu, vendar sem jaz videla le proizvodnjo v Idriji, pa še to pred mnogimi leti, ko še nismo bili Labodovci.«

Slavic Šubašič, tehnologinja: »V Labodu sem sedem let, skozi svoje delo sem spoznala več kolektivov našega podjetja. Zdi se mi, da med seboj nismo prav povezani, da pa je danes vezi veliko težje plesti kot včasih. Splošna situacija gotovo spodbuja še težje vzdušje, manj je sproščenosti. Včasih je bilo delovno vzdušje veliko boljše in prijetnejše. Mislim pa, da bi se bilo nujno med seboj bolj spoznati. Vsak misli le nase, vidi sebe in je prepričan, da je povsod drugje boljše in lažje. Vsak svoje zagovarja, zato bi bilo dobro, da bi si nalili čistega vina, kar pa je možno doseči le tako, da med seboj dobro spoznamo in se priznamo.«

Lojzka Zupančič, OD Temenica: »Ne samo, da smo premalo med seboj povezani, zelo manjka informacij. Zdi se, da dobimo več informacij o Labodu od zunaj kot

od znotraj. Včasih smo se vsaj delavci iz OD srečevali ob delu in tudi ob uspehih. Sedaj smo s pomočjo tehnike razdvojeni, ter nas napredek bolj razdružuje, kot pa povezuje. To pa nam manjka in tudi za delo ni dobro.«

Fani Uhan, lepljenje, Temenica: »Četrto stoletje sem v tej proizvodnji, zato lahko trdim, da ni med nami nobene povezanosti. Ne počutimo se prav labodovce. Če mora človek samo delati in delati in mu ni danega nič drugega, potem kakšne tesne povezanosti s podjetjem zares ne more čutiti. Čeprav je treba dodati, da smo veliko pričakovali. Pravzaprav samo skozi časopis zveemo za druge, to je edina naša vez.«

Terezija Hrib, šivilja, Temenica: »Nič več ni skupnih akcij, pa še tiste, ki so bile, so bile namenjene predvsem mlajšim — ob tem mislim na Sromlje in na kviz. Pohvaliti pa velja planince, ki nas skušajo združiti. Taka povabila človeku dobro denejo.«

Premalo se dela na povezovanju ljudi, bolj se zdi, da uspeva obratno. Ne čutimo prave pripadnosti, ker tudi ne čutimo več, kot da je tovarna in podjetje naše. Kot da bi že imeli lastnika in smo mi vsi brez pravic. V takem vzdušju pa je težko čutiti ljubezen in povezanost. Odtujeni smo in odtujena nam je tudi tovarna in podjetje.

Prejeli smo:

Z jokom iz Laboda

Te dni je končala z delom naša sodelavka. V skladišču je delala, natančneje na delovnem mestu dezerterja. Skupno je imela 30 let delovne dobe in doberšen delež te je oddelala v Labodu.

Zato smo vsi pričakovali, da se bo ob njenem slovesu vendarle pojavil kdo od odgovornih in ji zaželel vse najlepše ob slovesu ter se ji zahvalil. Kajti delo v skladišču ni tako lahko in enostavno, čeprav čutimo vsi iz tega okolja, da je podcenjeno, da ga gledajo vsi kot manj vredno. Pa ne samo zato — vsak človek bi si ob izteku dela zaslužil majhno pozornost, saj se končno natančno ve, kdaj se kdo upokoji. Zavedamo se, da tega ne more dnevno spremljati direktor, saj ima veliko tekočih skrbi in odgovornosti. So pa ob njem ljudje in službe, ki bi po svojih dolžnostih morale za to skrbeti. Da to znajo, dokažejo, kadar se upokoji kakšen od »tavišjih«. Takrat je skakanja in norenja nekaj dni prej in še nekaj dni potem. Za navadnega delavca pa nič. Ni vredno truda, skr-

bi. Niti roke nihče ne stisne, kaj šele, da bi dobil šopek v slovo, kot ga dobi na primer vsaka delavka iz Ločne, za kar poskrbi njihova poslovna sekretarka.

Zelo boleče je bilo slovo naše kolegice. Boleče za njo, ki je odšla z jokom, in boleče za nas, ki smo ob tem nemočni in samo še bolj spoznavamo, kako malo smo vredni. Naj kar napišemo, da imamo močno kadrovsko službo, ki služi le nekaterim, saj ima zelo različen odnos do ljudi.

Imamo tajnice, ki niso tako zaposlene, da tega ne bi mogle spremljati. Imamo končno tudi veliko besed o tem, kako je pri nas človek pomemben. Pa nas zanima, kateri? V povprečju bo morda to držalo — eni preveč, drugi pa veliko premalo.

Toliko v opozorilo vsem, ki so tik pred upokojitvijo. Ne zanašajte se na to, da se bo od vas poslovil še kdo drug razen vaših najožjih sodelavcev!

Najožji sodelavci iz skladišča surovin

V novomeški kuhinji je prišlo do dveh sprememb — Marija Gorišek (levo) se je upokojila, Mojca Jenič (desno) pa je zaključila pripravniški izpit. Čeprav je Marija »zapustila Labodove lonce«, ni prostora za mlade moči in tako smo se morali posloviti tudi od Mojce, ki se nam je vsem priljubila. Pridružila se je mnogim mladim, ki čakajo na delo... Želimo ji, da bi ga čim preje našla, saj pridna, kot je, bi je bilo lahko povsod veseli... Mariji Gorišek pa želimo veliko zdravja in uživanja zaslužene pokojnine.

Odgovorno delo brigadirke

Milka Hribar je letos jubilatka — 30 let delovne dobe praznuje. Vendar je ne predstavljamo le iz tega vzroka — z njo je stekel pogovor predvsem zato, kar je bilo slišati toliko lepih besed o njej kot organizatorici dela in njej kot ženski. »Doma sem iz Podbočja pri Kostanjevici, moja prva zaposlitev pa je bila v Beti. Od tam sem se imela namen preseliti v Novo mesto, kjer sem si že uredila zaposlitev po pošti, vendar sem se poročila in tako odšla prek Novega mesta v Krško. Delam kot brigadirka v brigadi 500.« To pa pomeni, da je brigadirka na zelo zahtevnem programu, saj njena brigada šiva bluze za izvoz. »Teško delo še dodatno bremeni ljudi, norme so visoke. Skrbeti je treba, da imajo vsi v brigadi dovolj in pravo delo, saj je od tega odvisna njihova plača, ki je že tako majhna. Vse težje je delati z ljudmi in vse večje so naše odgovornosti,« razmišlja Milka.

Tudi sama pravi, da je delo na toliko sobot, kot jih je zaradi rokov in pogodbenih obveznosti do tujega partnerja primorana delati Libna, za ženske prehud napor. Sama ima sicer dve odrasli hčerki in je celo že babica dvema vnučkoma, toda kljub temu jo doma ob sobotah pogrešajo. »Zelo naporno delo imamo, saj se srečujemo celo z nalogi, ki sežejo le do 60 kosov, čeprav moramo priznati, da imamo tudi nekaj večjih nalogov (2000), zato je rezultate zelo težko dosežati. Potrebujemo oddih, počitek, da bi lažje in kvalitetneje delali dalje. Zato si za naprej želim predvsem zdravja zase in za vse moje sodelavke. Zavedamo se, da je veliko že to, da delo sploh imamo in bogati bomo že, če bomo zdravi. Žal so časi taki, da ne smemo razmišljati drugače...« pravi Milka Hribar.

Pred mesecem mladosti

Olga Dominec iz Zale je pred kratkim opravila pripravniški izpit in sedaj že lahko rečem, da je za stalno zaposlena

Olga Dominec iz Zale pravi, da je vesela, ker ima službo, saj so njene sošolke v večini nezaposlene...

v Zali. Končala je triletno šiviljsko šolo v Ajdovščini in bila naša štipendistka. Ko se je po šoli srečala s »pravim življenjem«, je ugotovila, da je sicer imela glede svojega dela in šivanja povsem druge sanje, kot sama pravi, saj je delo za šivalnim strojem težko in trdo. Toda kljub temu je vesela, da ima delo, da je zaposlena. Mnoge njene sošolke so ostale doma. Zato ni kaj vzdihovati, ni več prostora in časa za romantiko. Tu je delo, so norme, je boj za kvaliteto. »Včasih pridem domov zelo utrujena,« pripoveduje Olga, »toda navadila se bom, tako kot so se vsi.« Prizadevna je in že kot pripravnica je pokazala zelo resen odnos do dela. Spoštuje ga in vesela je, kot smo že omenili, da ga sploh ima. Tudi taka je podoba današnje mladine...

Pogovor z Mojco Novak

Pred delavskim praznikom, 1. majem, sem se pogovarjala s predsednico naše sindikalne konference, **Mojco Novak**.

Kar precej dela ima naš sindikat za seboj in kljub, na videzno, majhnemu številu »zmag«, je treba reči, da so bile te dosežene z veliko truda. Kako si torej lahko zadovoljna z delom našega sindikata?

Mojca Novak: Za samo sindikalno organizacijo v podjetju lahko rečem, da smo speljali organizacijo uspešno. Dosegli smo, da se stališča prepletajo od posameznika, preko skupin do izvršnih odborov in končno konference. Za realizacijo našega programa pa moram najprej reči, da nam ni prav nič podarjenega. Nekoč je bilo sindikalno delo, mirno rečeno, lažje. Danes pa je potrebno veliko prizadevanj in znotraj tega tudi sitnarjenje, vztrajanje, sicer bi bil sindikat še bolj prezrt. Sindikat oblikuje svoja stališča do vitalnih vprašanj podjetja, ki so prediskutirana v vseh naših okoljih, tu tudi podprta, konec koncev pa neresno sprejeta oziroma kar prezrta tam, kjer bi morala naleteti na spoštovanje, pa čeprav ne vedno na odobravanje. Reagiramo na odstopanja, naša naloga pa je delovati tudi preventivno. Tako tudi oblikujemo svoja gledanja, saj moramo opozarjati, ocenjevati in hočemo soustvarjati. Končno sindikat deluje v zaščito vsakega delavca in vseh nas.

Kakšen je odnos sindikat — vodstvo? Ko smo se na novo oblikovali, je bilo prav v tem smislu slišati veliko vprašanj in pomislekov — na eni strani so bili strahovi, da se bo sindikat »zlizal« z direktorji, na drugi pa, da bo povsem ne-močen.

Mojca Novak: O zljanzu se gotovo ne da govoriti in na žalost smo bliže drugemu pomisleku... Če pa se sindikat pogovarja z vodstvom, je to del dela. Na srečo ima naše vodstvo posluš za sindikat, si zavzame čas za pogovor, si prizadeva do določene meje za primerno partnerstvo. Toda le do določene meje. Kajti, ko pride do soočanja, je sindikat ponavadi ne-

upoštevane. Le pri področjih, ki »štrle« kot so kolektivne pogodbe in morda še kaj podobnega, je upoštevan v večjem deležu, v celoti pa tudi ne... Lahko torej rečem, da smo z vodstvom sogovorniki, toda ne prav uspešni, za enkrat. Sindikat lahko le na delavskem svetu predoči svoja stališča in prav tu je bil največkrat »poltolčen«, kot se je nekdo navijaško izrazil. Pa vendarle en gre za to kdo bo zmagal, kdo bo koga. Gre za to, kdo ima prav, ne kdo je močnejši! In če se vrnem nazaj k odnosu sindikat — vodstvo moram dodati, da je težko sprejeta zahteva sindikata za nadzor nad delom vodstva, nad vodenjem. Kajti, dokler ni zamenjana oz. dorečena lastnina, smo še vedno v obliki in na nekdanjih temeljih, le da so pooblastila vodstva veliko večja in močnejša. Prav zato pa želimo imeti nadzor. To še ne pomeni, da naše vodstvo ne uživa zaupanja delavcev. Pomeni le pošten odnos, preverjanje, lahko tudi barometer. Kajti nihče ne more živeti mimo kolektiva, mimo mnenja večine. To je lahko vodstvu tudi smerokaz, zato naj bi bilo le dobrodošlo. Sindikalni nadzor nad delom vodstva bi pomenil tako za obe strani »potrjene« čiste račune. Vemo,

da smo dosegli kar lepe poslovne rezultate in da zasedamo v branži primerno visoko mesto. Toda v današnjem času tudi to ni porok za daljše obdobje. To je eno, na kar opozarjamo, drugo pa so plače. Imamo prenižke plače in lahko rečemo, da imajo v podjetjih, ki so slabše stoječa kot je naše, delavci primernejše plačilo. Tradicionalna tekstilna in Labodova potrpežljivost gotovo ni brez dna in slabo plačilo ob težkem delu in lepih rezultatih ni sprejemljivo.

Sindikat torej lahko nastopa s svojimi stališči uradno pred delavskim svetom. V svojih zapisih je naš sindikat večkrat opozarjal na odgovornost za sprejete sklepe tega oziroma nespoštovanje sindikalnih stališč.

Mojca Novak: Delavski svet je v težki dvojni vlogi — sestavljen je iz delavcev, torej naj bi bil delavski, na drugi strani pa je organ upravljanja in je bolj delodajalski. V tej nedorečeni vlogi je čutiti, da je odgovornost delavskega sveta še vedno precej abstraktna kategorija. Predvsem je delodajalec organ in tudi stališča, ki jih sindikati v tovarnah sprejmejo in ki naj bi jih na delavskem svetu delegati — delavci zagovarjali, obneme. Človek seveda razumljivo otrpne, ko je poleg direktorja, ki ima taka in taka pooblastila tudi do posameznega de-

lavca. Na delavskem svetu ostaja tako sindikat v eni osebi, vsi ostali pa v vlogi delodajalca, ki zavrne skoraj vse, kar sindikat predlaga. Vsa moč poenotenih stališč, ves gnev, vse zaznave nepravilnosti ali nedoslednosti so v trenutku poteptane. Toda s tem niso odpravljene...

Pred nami vsemi in pred sindikatom je težka naloga viškov. Sindikat ni dal soglasja k programu — kako torej naprej?

Mojca Novak: Sindikat zahteva jasne relacije in reševanje, ki bi temeljilo na nekih dolgoročnejših programih. Zdi se, da pri nas posamezna služba zazna višek delavca, ker (trenutno) ta nima dovolj dela. Kakšno bo naša bodoča strategija organiziranosti, kakšne bodo naše vsebine dela... vse to bi morali vedeti in na tej osnovi določiti število izvajalcev. Zato se ne strinjamo z viški, ker menimo, da je najprej treba postaviti optimalno organiziranost in od tu dalje iskati rešitve s prerazporejanjem, dokvalifikacijami, upokojevanjem, itd. Vemo, da nas je preveč za tako obliko, kot jo trenutno imamo. Toda marsikaj bi se dalo narediti od tu dalje. Ne le določiti viške. Ne pristajamo na rešitve »nekje na sredi«. Jasni morajo biti cilji, jasna bodoča pot.

Torej — naloge za bodoče?

Mojca Novak: Premalo se zavedamo, kaj pomeni socialni mir in kaj pomeni zadovoljstvo delavcev. Odgovori, ki so ponavadi v istem krogu, češ, ne zavedate se novosti, ne jokajte za preteklostjo... niso adekvati za naša stališča in vprašanja. Ne toži se nam po nekdanjem sistemu. Pripraviti pa se moramo za novega tako, da bo pošten do delavca, da mu bo za delo omogočil vsaj preživetje in še nekaj pravic. Zato sindikat ne bo pozabil na 40 urni tednik, česar se bomo lotili argumentirano, z analizami, kot tudi ne še na mnoga odprta vprašanja, ki v »prvih rundah« niso bila upoštevana. Ponovno se bomo lotili vseh nedorečenih vsebin. Sindikat je zaživel in tudi, če bi prišlo do zamenjave posameznih nosilcev funkcij, to ne bi pomenilo, da bi bil Labodov sindikat manj »tečen«, manj bojevit. Ne bomo pustili, da se naše pravice zmanjšujejo, da so viški oblikovani na osnovi, ki je ne podpiramo, da nimamo kontrole vodenja, da imamo tako nizke plače. V teh in še kakšnih točkah se bomo še in še dogovarjali in pregovarjali ter vztrajali toliko časa, da bodo tudi sindikalna stališča upoštevana in sprejeta tam, kjer se le da. Ne pričakujemo, da v celoti, toda v tako majhnem deležu, kot so bila do sedaj, pa tudi ne!

HVALA ZA POGOVOR IN SREČNO!

Sporočilo za javnost

Zaradi izredno zaostrenih razmer gospodarjenja ter vedno večjega nezadovoljstva delavcev v tekstilni in usnjarsko predelovalni industriji na Dolenjskem, se je sredi aprila sestal odbor tega sindikata za Dolenjsko. V sindikat tekstilne in usnjarsko predelovalne industrije Slovenije je na Dolenjskem včlanjenih preko 2000 članov.

Odbor je ugotovil, da akumulacije v tej veji gospodarstva na Dolenjskem ni več, da zastajajo osebni dohodki zaposlenih v tej panogi za republiškim povprečjem zaposlenih za 1/3 oz. 20% za osebnimi dohodki zaposlenih v novomeški občini. Skoraj povsod ugotavljajo presežne delavce, vedno bolj zaostrene so likvidnostne razmere. Ugotovili so tudi, da so sicer res v lanskem letu rasle obveznosti do družbe počasneje kot je naraščal dohodek, vendar so se te obveznosti prenašale direktno na delavčev žep. (Stanarina za m² stanovanja se je povečala v dobrem letu v Novem mestu za več kot 6-krat, še naprej se povečujejo cene elektrike, kurjave, življenjskih potrebščin — plače pa ostajajo tako rekoč zajamčene in še te niso redno zagotovljene.

Ogorčenje delavcev v tekstilu je vedno večje, zato je odbor sklenil:

- da se mora slovenska vlada pisno opredeliti do kolektivnih pogodb, saj njihovo izvajanje preprečuje interventni zakon. Vlada v tem primeru delavce zavaja;
- da se mora delavcem zagotoviti participacija pri uresničevanju socialno-ekonomskih pravic;
- da se mora takoj ustaviti nekontrolirano privatizacijo ali pa odpreti lov (kot je dejal g. Peterle) na izginjajočo družbeno lastnino za vse;
- da se morajo ustaviti stečajni postopki, v katerih ostanejo delavci brez dela, novoustanovljena podjetja na stečajnem pogorišču pa začnejo novo odštevovanje za deblokado žiro računa, medtem, ko upniki pa ostanejo brez svojih terjatev.

S temi zahtevami so seznanili republiški odbor sindikata in se zavzeli za drugačne metode uveljavljanja pravic tekstilnega delavca. Pisem, prošenj, odgovorov, da naj še potrpiamo, nam je dovolj. Strah ki se prenaša na ljudi in ukrepanje s pritiski, lahko rodi le odgovor z enakimi sredstvi.

Še o letovanju

Številka Laboda, ki jo imamo pred sabo, je nastajalo zadnje dni razpisnega časa za letovanje, zato bomo morali na določene informacije v zvezi z letovanjem počakati še do naslednje številke, če pa bo kaj posebno nujnega, pa vas bomo obvestili z informativnim biltenom. Po sedaj prejetih prijavnica sodeč, je zanimanje za letovanje po tovarnah različno. V povprečju morada nekoliko manjše od minulih let. Razloga za to sta gotovo dva, ali zaradi po večini slabšega gmotnega položaja v družini, ali pa zaradi neugodnih političnih razmer.

V prejšnjem glasilu smo objavili, kje vse naj bi zakupili dodatne počitniške kapacitete za letovanje, vendar so te lokacije odvisne od cen in seveda od potreb. Če v prijavnici niste navedli več variantnih lokacij in terminov, storite to sedaj tam, kamor ste prijavnico oddali, zaradi lažje in hitrejše uskladitve.

Koriščenje naših kapacitet se bo pričelo v Nerezinah delno že 22.6., delno pa 24.6.1991, ravno tako v Savudriji. Dekade za letovalce v naših objektih bodo desetdnevne, in sicer:

- I. dekada od 22. oz. 24.6. do 2. oz. 4.7.
- II. dekada od 2. oz. 4.7. do 12. oz. 14.7.
- III. dekada od 12. oz. 14.7. do 22. oz. 24.7.
- IV. dekada od 22. oz. 24. 7. do 31. oz. 3. 8.

Določeno število kapacitet bomo koristili tudi v avgustu po istem časovnem zaporedju.

Najete apartmaje pa bomo po vsej verjetnosti koristili v času

Vljudnost in uglajenost

Na splošno smemo trditi, da nam v komuniciranju precej manjka tudi uglajenosti in prijaznosti.

Prav učiti bi se je morali. Kdor je duhovno poplemeniten, mu bo mnogo lažje. Na žalost tudi v tej pomembni stvari nekateri zmotno menijo, da so s svojim obnašanjem že zajeli vse potrebno. Vendar temu ni tako.

Ni mogoče dovolj poudariti, kako velikega pomena je in kako privlačen je vljudni odnos, še posebno prijaznost. Vsak to blagodejno čuti. Plačal bi jo, če ne drugače, s hvaležnostjo. Pravi naravni dar ima, kdor je lahko s sočlovekom vljuden, prijazen ter ustrežljiv.

Pomembni pa so tudi odnosi ljudi do narave in drugega stvarstva. Dandanes je v posameznih dilemah, ali v konkretnih vprašanjih toliko mnenj, ali celo struj, da človek zmore izluščiti »quo bonum et aeguum«, kakor so že stari Rimljani rekli: »kar je dobro in pravično.«

Maks Bračič

od 29.6. do 3.8.1991, dekade bodo prilagojene potrebam (lahko bodo osem do devetdnevne ali enajst oz. dvanajstdnevne).

Vse zainteresente za letovanje še enkrat obveščamo, da bo možno v najetih kapacitetah letovati le v času kolektivnih dopustov, ne pa tudi izven tega termina, kakor ste to eni napisali v svojih prijavnica, katere, žal, ne moremo upoštevati.

Na podlagi ogledov in pogovorov smo ponudbo najetih kapacitet zaokrožili na manj lokacij, katere bodo predvsem na področju od Umaga oz. Stella Marisa do Novigrada. Sem pa spada področja Pelegrina, Špina, Lovrečice, Dajle, Karigadorja in Karpinjana, ter Malinska na otoku Krku.

Cene ostanejo take, kot smo jih že objavili v prejšnjem glasilu, in sicer za delavce in njihove družinske člane v lastnih kapacitetah 50,00 din dnevno po osebi, v najetih pa 55,00 din.

Za letovanje v prikolicah in domu na Ljubelju je cena 40,00 din po osebi. Za garsonjero v Podkorenu pa je cena 250,00 din dnevno (za celo garsonjero, ima pa štiri ležišča). Za Podkoren in Ljubelj navedene dekade ne veljajo, lahko se koristi tudi samo po en dan ali po želji.

O nadaljnjih pripravah in odločitvah o letovanju vas bomo sproti obveščali. Glede na neugodne razmere v zvezi z najemom kapacitet in razporeditvijo le-teh bo potrebno več časa, zato vas prosimo za razumevanje in potrpljenje.

Vodja splošne službe:
Jože Muhič

O moških nogavicah

Na studiu Ljubljana je že nekaj oddaj gostja **estetologinja Ana Knežević**, ki kritično ocenjuje predvsem naše delegate v skupščini, z njimi pa tudi nastope vseh ostalih Slovencev. V posameznih sklopih se je lotevala njihovih nastopov, načina govora, gest, oblačenja in podobno. V zadnji oddaji pa je govorila o moških nogavicah. Veliko je bilo povedati o tej malenkosti, ki je več kot to. Opozorila je, da je k nam pljusnila moda belih moških nogavic, ki pa so vendarle namenjene posebnim priložnostim, in to predvsem športnim, sproščenejšim. Bele moške nogavice so povezane s športnimi oblačili ali z določenimi službenimi oblačili. Tako lahko v Avstriji zelo poceni kupujemo cele zavitke belih zdravniških nogavic, ki so pogosto na nogah naših moških. Posebno frotiraste nogavice pa so izključno vezane le na športna oblačila ali v najslabšem primeru na kavbojke.

Značilna moška gesta, ko se vsede in se skloni k nogavici, da si jo popravi, pokaže kaj zanimivo sliko. Najprej je tu čevlji, ki je, na žalost, pogosto umazan. Potem bela flanelasta nogavica, ki je zlezla k čevlju, nato kos kosmate kože in šele za tem hlačnica, ki je često barvno nekaj povsem drugega kot vse do sedaj naštetu. Dober okus pravi, da lahko moška nogavica odstopa za največ tri barvne nianse od barve čevljev in hlač. Če k tej zahtevi dodamo še nekaj modnih muhavosti, je ta paleta sicer že nekoliko širša, vendar še vedno ne tako zelo kontrastna.

Zato moški in ženske, ki moške (še) vedno oblačite, bodite pozorni tudi na nogavice!

Dobro je vedeti

Kuhano mleko

Če mleku med kuhanjem dodamo malo sladkorja, bo ostalo dlje časa sveže.

Svež kruh

Kruh ostane svež nekaj dni, če ga skupaj z opranim in osušenim kore-

nom zelene pustimo v plastični vrečici.

Sol

Če je sol postala vlažna, dajte v posodico, v kateri hranite sol, nekaj zrn riža. Riževa zrnca dobro vpijajo vlagu in tako se sol ne bo strjevala v kepice.

Razstava v Libni

Ob zaključku razstave ročnih del v Libni (zaprli so jo prve dni aprila) je strokovna žirija — tako kot vsa leta do sedaj — podelila nagrade najboljšim.

1. nagrado je prejela Đurđa Malinovič iz Libne za dva čipkasta prta;

2. nagrado je prejela Mirjana Gabrič (delavka iz Lisce) za vezene prte z božično in novoletno tematiko;

3. nagrado pa je prejela Jožica

Zmazek iz Libne za razstavljeno posteljnino.

Žirija, ki jo je vodila organizatorica razstave in »duša« te že od njenega začetka, Lidija Hočevar, pa se je odločila, da podeli še dve posebni priznanji. Prva gre Nadi Kogoj, delavki iz idrijske Zale, ki je za razstavo pripravila seveda čudovite idrijske čipke. Drugo posebno nagrado pa je za prve korake v slikanju podelila Asti Lazar, ki jo v tej številki časopisa posebej predstavljamo.

Pridne roke in veliko fantazije — z letošnje razstave ročnih del v Libni

Brigita Zalokar, Anica Baznik in Jožica Zmazek — prva tri mesta na kulinarčni razstavi.

Zinka Držič z nagrado za najboljše vino.

Tokrat so moški stregli, ženske so pa uživale (če odstejemo tiste v kuhinji...)

Predstavljamo vam Asto Lazar

Asta Lazar je tokrat prvič razstavljala svoje slike.

Asta je na razstavi ročnih del v Libni predstavila svoje slikarsko delo. Kot finokrojilka se mora v službi kar močno angažirati, doma pa jo čaka še družina. Obveznosti z otrokoma, ki hodita v glasbeno šolo in na plesne vaje, pa mož, ki po odgovornem delu pričakuje urejen dom. Toda ob vsem tem najde Asta čas tudi za slikanje in celo za prepevanje v pevskem zboru.

Veliko energije in volje premore Asta, ki je sicer doma iz Belega Manastira. Že tam je delala v konfekcijski tovarni, kasneje pa je kot manekenka predstavljala kolekcijo te tovarne. Doma je spoznala Slovenca, vojaka, in se z njim tudi poročila. Z dojenčkom v naročju je prišla za možem v Slovenijo. Naselila sta se v Krškem, čeprav je njen mož delno iz Dobrniča, delno iz Ljubljane. Kar zadovoljna je družina Lazar v Krškem, saj so si začeli graditi celo svojo hišo.

Sedaj pa nazaj k Astinemu ustvarjanju. »Začela sem slikati, ker imam rada izvirnost, ne maram pa ponarejenosti, ne maram reprodukcij. Veliko truda vlagam v slikanje, vendar še ne vem, ali imam zares tisti »tprav, talent, ali bi to zmožel in znal vsak. Vključila sem se v društvo amaterskih slikarjev in mislim, da mi bo tovariška kritika močno pomagala v slikarski rasti. Sicer pa mislim, da bom vedno, pa če se bom uspela še tako izpopolniti v slikarstvu, ostala pri krajinarstvu,« pripoveduje Asta v zelo lepi slovenščini. Želimo ji seveda veliko zadovoljstva pri ustvarjanju in veliko uspehov, predvsem pa še veliko razstav.

Lepo za oči in dobrega okusa..

Pogodba o zaposlitvi

Seznanitev s posledicami (ne)podpisa pogodbe o zaposlitvi za že zaposlene delavce:

Pred vami je »pogodba o zaposlitvi, s katero se v skladu s splošno kolektivno pogodbo za gospodarstvo, KP za tekstilno industrijo ter splošnim aktom dogovorite vi in direktor o tistih pravicah in posebnostih, ki se nanašajo na delovno mesto, ki ga ob podpisu pogodbe zasedate.

Verjetno si zastavljate vprašanje: »Zakaj je potrebno skleniti to pogodbo in kaj se zgodi, če te pogodbe v ustreznem roku ne podpišem?«

Odgovor je naslednji: Zakon o delovnih razmerjih v prvem odstavku 135. člena nalaga vsakemu že zaposlenemu delavcu, torej tudi vam, da do 1. 7. 1991 sklenete pogodbo o zaposlitvi oziroma jo podpišete, ker se s tem samo vaše »stare« delovno razmerje spremeni v pogodbeno razmerje. To pa v praksi pomeni, da se vaš položaj s samim podpisom pogodbe bistveno ne spremeni, saj boste še naprej zaposleni v podjetju Labod, vendar ne boste več govorili, da ste v delovnem razmerju, temveč, da ste pri podjetju Labod v pogodbenem odnosu.

Pogodbo, predloženo v dveh izvodih, morate podpisati v roku 30 dni od dneva, ko vam je bila vročena (dana v roke ali, ko ste jo prejeli po pošti priporočeno). V primeru, da se z vsebino pogodbe ne strinjate, jo imate pravico v roku 15 dni od dneva vročitve (ko ste jo dobili v roke) predložiti pristojnemu sodišču združenega dela, da bo presodilo, ali je pogodba o zaposlitvi v skladu z veljavno zakonodajo. Če pogodbe o zaposlitvi ne boste podpisali v roku 30 dni od dneva vročitve in tudi ne boste v roku 15 dni od njene vročitve zahtevali presojo zakonitosti pred pristojnim sodiščem združenega dela, boste tako odločali o svojem prenehanju delovnega razmerja, oziroma vam bo slednje prenehalo. Zato vam svetujemo, da v primeru, da se z vsebino pogodbe o zaposlitvi strinjate, le-to čimprej podpišete, najpozneje tridesetega dne citiranega roka, saj vam v nasprotnem primeru delovno razmerje preneha.

V primeru, da se z vsebino pogodbe ne strinjate, pa ne smete zamuditi roka 15 dni od vročitve pogodbe, v katerem boste naslovili pogodbo o zaposlitvi na pristojno sodišče združenega dela. V tem primeru vam delovno razmerje zaradi nepodpisa pogodbe v roku 30 dni ne bo prenehalo!

Z vsebino kolektivnih pogodb, ki določajo vaše pravice, se lahko seznanite preko KSS, referenta za kadrovske in splošne zadeve v tovarnah ali preko oglasne deske.

V primeru, da ste v roku 15 dni zahtevali presojo zakonitosti pogodbe pred pristojnim sodiščem združenega dela, vas prosimo, da nam to nemudoma sporočite.

Pravna služba:

MATEJA STANIŠIČ, dipl. iur.

Dolg vrat

Kako pravo ime smo si izbrali — LABOD. Ta lepa žival ima še eno dobro in koristno lastnost — dolg vrat ima in tako je lahko dolgo nad vodo...

Železne omare za tajne plače

Železne omare smo imeli včasih za SLO, danes, ko to področje postaja nekaj drugega, kot je bilo, pa bi bile železne omare aktualne

za tajne plače... Kako se časi obračajo!

Resnica z lastnikom

Tako je danes, da ni dobro reči nič drugega kot to, da je voda tekoča in kamen trd — je odgovoril nekdo na vprašanje za naša mnenja... Pa še to bi bilo dobro ponovno preveriti, saj nobena resnica več ne velja sama po sebi, ampak mora dobiti »žegen« tistega, ki ima resnico v svojih rokah...

Šopek modrosti

Moč je kot droga; bolj si je važen, več je hočeš.

Navada je najhujši tiran.

O tistem, kar lahko samo enkrat storite, je treba večkrat razmisliti.

labod

Labod je glasilo delavcev tovarne oblačil iz Novega mesta. Izhaja mesečno v nakladi 2350 izvodov. Glavna in odgovorna urednica Lidija Jež, tehnični urednik Tomo Cesar. Grafična priprava DIC Grafika Novo mesto. Tisk: Tiskarna Novo mesto. Glasilo je oproščeno plačila temeljnega prometnega davka.

Objavljamo tri najboljše kon

Zelo presenečeni in veseli smo bili, ko smo prejeli toliko zanimivih komentarjev na objavljeno sliko v prejšnji številki našega glasila. Lahko se pohvalimo s skupno 25 komentarjev, s tem, da je marsikdo poslal kar nekaj variant. Torej je med nami še veliko duhovitosti, odzivnosti na aktualna dogajanja, veliko ustvarjalnosti. Prav zato komisija ni imela lahkega dela. Milena Žagar, ki je predsedovala (člana pa sta še bila še Slavica Putrih iz Ločne in Alojz Avbar iz izvoza), pravi, da je navdušena nad tolikšnim odzivom in ustvarjalnostjo. Med tistimi, ki ste nam pisali, pa je še posebno pohvalen odziv iz tovarn in odziv naših upokojencev. Komentar je bil včasih tudi v verzih, kar je bilo še posebno prijetno prebirati.

Ker pa je vedno tako, da jih lahko le nekaj pobere priznanje in nagrado, povejmo, da se je žirija odločila za tak vrstni red:

1. Tudi to bom pogoltnil, da bo le stol ostal! (Komentar je prispel iz Temenice in avtorja prosimo, da se oglasi oz. sporoči svoj naslov v uredništvo časopisa. Poslali mu bomo lepo nagrado, ki jo je prispevala zavarovalnica Triglav — mini foto set. V njem so majhen foto aparat, barvni film, meter, kreda, svinčnik in papir. Upamo, da vam bo to darilo služilo za kar se da lepe namene in ne za ti-

685.1 (#97 12)

LAB

II 5704 / 1991

stega, kar prvotno je — za vso potrebno dokumentacijo ob morebitni avtomobilski nesreči.)

2. Za boga, postavili ste me tako visoko. Kako pa naj sedaj dirigiram!? (Odgovor je prispel iz Delte, avtorica pa je tokrat znana — Silva Žebota. Prejela bo vzorčno bluzo, ki jo podarja prodajna služba.)

3. Moj apetit je z vsakim dnevom večji, jabolko pa je vse manjše... (Avtor komentarja, zaenkrat je še anonimen, je iz strokovnih služb, zato ne bo imel daleč do uredništva, kjer ga čaka srajca — darilo Ločne.)

Humor

Srečanje

— Včeraj sem videla tvojega moža v mestu, pa me ni opazil.
— Vem, ja. Mi je povedal.

— »Saj vendar ni krokodilov tukaj...«

— »No, vidite, kako pomaga.«

Pri psihiatru

Pacient pride k psihiatru in tleska s prsti. »Zakaj pa to počnete?« ga vpraša zdravnik. »S tem odganjam krokodile...«

Usodna debelost

Pred šolo stoji debelejši možki. Mimo pride učiteljica in ga vpraša: »Čakate otroka?«

»Ne,« ji odgovori možak. »Jaz sem že od nekdanj tako debel.«

— Končno sem naletela na krassen par! V teh čevljih bi najrajši kar odšla!
— Lahko, gospa, saj ste v njih tudi prišli!